

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Jochen Gutsch, Maxim Leo
FRANKIE

Copyright © 2023 Jochen Gutsch, Maxim Leo

Copyright © 2023 Penguin Verlag

First published in 2023 by Penguin Verlag, a division of Penguin Random
House Verlagsgruppe GmbH, München, Germany.

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05215-2

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

JOHEN GUČ
I MAKSIM LEO

FRENKI

ŽIVOTNA FILOZOFIJA JEDNOG MAČKA

Prevod Elena Milosavljević

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

„Šta čini ljubav toliko teškom?“

„Ljudi?“

Afera za pamćenje (film, 1957)

KONOPAC

Rečeno mi je da priče treba da počinju od početka. Od samog početka. Ali ja sam mačak, i ja ne znam za pređašnje i početak. Ljudi imaju gomilu pravila kako sve mora da ide u životu. Ovo ovako, ono onako! Najiskrenije? Meni je to dosadno. Naporno. Nije za mene. Zato ću sada početi od bilo kog trenutka. Možda će, kojim slučajem, ići redom. A možda i od samog početka.

Bilo je to lepo vreme, a pod time mislim na tople i svetle večeri i pčele koje zuje u lipama. Jedne takve večeri, pozeleo sam da odem Profesoru. Kasnije ću vam ispričati ko je Profesor. Jer on sad nema veze s temom.

Išao sam tako duž velikog puta, koji se prostirao posred sela. Pored jezera, gde je bila velika trava, pojeo sam nekoliko skakavaca. Znete li šta je dobro u vezi sa skakavcima? Nikad se ne žale

kada ih jedem, za razliku od ptica. Ptice uvek prave veliku dramu: „Nemoj da me pojedesh! Ja sam majka! Imam desetero dece u gnezdu!“ Potpuno preterivanje. Ali svaki put se nađem u takvoj situaciji, s pticom u njušci, glup kao noć, i na trenutak se osetim loše.

Prošao sam pored seoske kuće, pored zarđale ptičje kućice, pored smrdljive mokraće debelog Hajнца (rotvajlera), pored dve gomile đubradi, u kojima nije bilo ničeg dobrog, pa čak ni poludobrog, samo talog kafe, ljuske jaja, kore krompira i jabuka. Evo saveta za vas ljude – đubre sa samo ljuskama izgleda strašno škrto.

Prošao sam pored brda peska, gde uskoro iza njega počinje šuma i svet prestaje. Bio sam dobro raspoložen, opušteno sam hodao po večernjoj svetlosti, provukao se kroz staru drvenu ogradu, sve dok se nisam obreo u bašti napuštene kuće. Svi su je zvali napuštenom, zato što se ljudi iz grada, koji su ovde živeli samo tokom leta, jednog dana više nisu vratili.

Zavese na zatvorenim prozorima bile su svuda, a zimi je vetar zavijao pokraj napuštene kuće i debeli Hajnc, taj glupi seronja, govorio je da tu živi čopor vukova.

Ali eto ga! Skoro da sam skroz prošao pored napuštene kuće kad tamo ugledah čoveka. Unutar napuštene kuće! Toliko sam se iznenadio da sam odmah šmugnuo u žbun, zato što sam se baš uplašio. Tu sam stao i pomislio: *Sranje, Frenki! Šta sad?*

Najradije bih odmah pobegao nazad i svima koje poznajem ispričao za ovu senzaciju. Ali onda će početi pitanja. Kako je izgledao taj čovek, Frenki? Kako je mirisao, Frenki? Šta ima da se jede kod tog čoveka, Frenki? Da li si potpuno siguran da to nije čopor vukova, Frenki?

* * *

Kada napuštena kuća iznenada više nije napuštena, onda počinje mnoštvo zapitkivanja, onda svi žele da znaju detalje. A ako neko nema pitanje, onda ispada budala.

Zato sam učinio ono što bi svaki dobar mačor učinio – provirio sam iza žbuna.

Oslušnuo sam.

Provirio.

Osluškivao.

Virio.

To je trajalo neko vreme. Ovaj deo ću skratiti pošto se ništa drugo nije dogodilo.

Slušao.

Virio.

I tako dalje.

Potom sam se prikrao bliže, tiho, tiho, pogledao sa razdaljine od jednog mačjeg repa kroz veliki prozor i skupio detalje.

Detalj 1: To je stvarno čovek.

Detalj 2: Stoji na stolici.

Detalj 3: Sa plafona visi kanap.

Detalj 4: Kanap se spušta čoveku oko vrata.

Detalj 5 (kao dodatak detalju 4): Kanap je veoma debeo, konopac zapravo.

Iskreno, nikada nisam video tako veličanstveni konopac. Ja volim konopce, to morate da znate. Još dok sam živeo kod stare gospođe Berkovic, skoro svaki dan smo se igrali konopcem. Nikada

čovjek nije bio zavezan na njemu, ali miš – naravno, ne pravi, već vuneni – ponekad jeste, iako ljudi misle da mi mačke verujemo da je pravi. Ali mi znamo. Nismo glupe.

Pošto sam ugledao ovaj neverovatni konopac, iznenada sam pomislio na staru gospođu Berkovic i na najbolji period mog života, koji nije dugo trajao, zato što je stara gospođa Berkovic jednog dana u bašti prilegla, a ubrzo su došla dva čoveka sva u belom, ugurala staru gospođu Berkovic u kola sa treperavim svetlima i više je nikada nisam video.

Malo mi je bilo mučno u srcu zbog tog sećanja, i smesta sam poželeo da doviknem čoveku: „Hej ti, tamo! Što se igraš sam sa konopcem! A baš ti je dobar! Mogu li i ja da se igram s tobom?“

Ali nisam smeo.

Desilo se sledeće: skupio sam svu hrabrost, skočio na prozorsku dasku i pogledao unutra. Čovek je stajao na stolici s konopcem oko vrata. Onda me je ugledao i iznenađeno pogledao. Ali ne prijatno iznenađeno, već zlokobno. Otvarao je i zatvarao usta kao šaran, nešto mi je govorio, ali nisam ga razumeo ništa, zato što je on bio iza stakla, a ja napolju. Logično.

Počeo sam da trepćem. Evo još jedne važne informacije za vas ljude – kada mačka trepće, to je kao da se smeje. Treptanje znači da je sve u redu, da sam dobro raspoložen. A šta se dešavalo? Treptao sam kao lud na prozorskoj dasci, ali čovek je, izgleda, bio glupi seronja kao i Hajnc, i ništa nije shvatao.

Umesto toga, mahao je pomahnitalo rukama prema meni. Podigao sam desnu šapu da mu pokažem: „Hej, sve je kul! Ja te razumem.“ Ponekad se sve izmakne kontroli kada se igramo kanapom.

Ali najiskrenije, mahanje je bilo pomalo jezivo. Zato sam liznuo šapu, da bih se smirio, jer sam bio skroz nervozan i nisam znao: *Šta sad, Frenki?*

Sve se dogodilo iznenada i brzo. Čovek se oslobodio konopca, skočio sa stolice, vrata napuštene kuće naglo su se otvorila. Čovek je zaurlao. Ja sam skočio s prozora. On je zgrabio neki predmet i bacio ga na mene. Ja sam trčao, ali šape su mi omekšale od straha. Kao kaša! Video sam senku kako dolazi. Nešto je proletelo pored mene i odbilo mi se pravo u glavu.

A onda sam izgubio svest.

Prvo što sam ponovo čuo bio je vetar, koji mi je nešto šaputao. Pokušao sam da ga saslušam, ali nisam ga razumeo. Ležao sam na livadi ispred napuštene kuće. Bio sam izuzetno umoran i nisam se pomerao. Jedva sam mogao da otvorim oči. A vetar je šaputao i šaputao, sve dok nisam primetio da to nije bio vetar. Bio je to čovek koji se nadvio nada mnom i razgovarao sa mnom. Čovek me je gurnuo nogom kao da sam mrtav pacov ili tako nešto. Rekao je: „Je l' sve jasno?“ Što je bilo glupo pitanje, jer meni, očigledno, ništa nije bilo jasno. Onda sam se ponovo umorio i nastavio sam da spavam.

Kada sam se sledeći put probudio, isprva nisam znao gde se nalazim. Osećao sam se prilično nelagodno i oprezno sam provirio, ali samo nakratko. Video sam veličanstveni konopac koji je visio s plafona, i onda sam se svega setio. Ležao sam u napuštenoj kući! Na kauču, ako baš želite tačno da znate, a ispod mene se nalazio

papir, ili možda stare novine. Ugledao sam čoveka koji je sada sedeo preko puta u stolici. Držao je mali telefon na uhu i besno pričao s nekim. Nemam pojma s kim. Ali mogu tačno da vam kažem o čemu je pričao – o meni.

Čovek je govorio u telefon: „Imam ovde jednu mrtvu mačku. Da li možete da dođete? Da, mačka mi zaista izgleda mrtvo, ali ja nisam veterinar. Zato vas i zovem! Ne, nije moja mačka! Slušajte, ja ne znam čija je ovo prokleta mačka! Kako izgleda? Zar je to bitno? Izgleda kao mačka! Sivkasta, prugasta, blago crvenkasta, fali joj deo jednog uveta... Ne, otkud ja znam čime je mačka ubijena! Da, pronašao sam mačku u bašti. Slušajte... Okej, moja adresa je... Ne, mačka...“

„Jasm mjaučrrr“, rekao sam.

To, naravno, nije bilo pametno. Profesor, kog ćete tek upoznati, često govori da bi trebalo pametnije da se ponašam u životu, inače ću imati problema sa želucem.

Ali bio sam ljut. Prvo me ovaj čovek umlatio, a onda me još konstantno naziva mačkom, a očigledno je da sam ja mačor!

„Molim?“, rekao je čovek.

„Ja sm mačrrrr!“

Moj ljudski bio je pomalo... *umoran*? Moja glava takođe, zbog toga što mi se obratio. Morao sam iznova da ponavljam reči, pre nego što sam na kraju konačno uspeo da izgovorim: „Ja sam mačor!“

Čovek je zurio u mene kao da sam čudovište.

Moje dotadašnje iskustvo govorilo mi je da kada mačor nešto izgovori, ljudi reaguju skroz čudno. Uvek! Zato dugo ništa nisam govorio. Poslednji put sam prozborio ljudski ispred seoske radnje. Žena je ispustila kesu, a ja sam joj rekao: „Izvinite, madam, da li su ovo vaše kese za usisivač?“

Potom je žena otrčala vrišteći. Nije se zaustavila do kraja seoske ulice skroz dole. Glupača!

Ljudski je veoma jednostavan jezik. Prva reč koju sam izgovorio bila je *sneg*. A odmah potom i ostale. U prihvatilištu mnoge životinje nauče ljudski, a i stara gospođa Berkovic pričala je ljudski, i njen televizor je takođe pričao ljudski.

Ranije sam čak ljudski govorio bolje nego mačji.

Sada znam deset jezika, manje-više. To i nije mnogo. Profesor je znao devedeset sedam jezika, čak i kozji, koji retko ko zna, osim koza. Logično. Bez jezika je mačor izgubljen, a sad ću vam reći i zašto – zbog raznovrsnosti životinjskog sveta. Na svakom ćošku srećemo druge životinje koje govore svojim jezicima, a ne možemo baš sve da ih pojedemo, iskidamo ili da se izigramo s njima do smrti.

S većim zverkama mora da se priča. Tako vam je to. Nije to moja ideja. Na primer, idem ja kroz šumu, a tamo uvek na grani čuči jedna ogromna sova. Sedi po ceo dan na grani i mračno bulji. Ali kada sretnem ogromnu sovu, prijatno joj kažem na sovinskom: „Hej, sovo. Šta ima, a?“

A ona: „Ide.“

Ja: „Da, da, ide. Načulji uši, sovo!“

Ona: „Hoću, Frenki!“

Vidite li? Čak i sa sovom, koja ceo dan sedi na grani, može veoma lepo da se porazgovara. Jedini koji su ponašaju čudno kada pričam bili su ljudi.

Čovek je nastavio da zuri u mene, otvorenih usta. Užasno se uplašio, nanjušio sam to. Razmišljao je, to sam video. A onda sam pomislio: *Ućuti bar jednom, Frenki*. I sačekao. Ovo mora da je izludelo čoveka, zato što nije bio siguran. Jesam li poludeo? Da li je mačor *stvarno* progovorio? Da li je ovo moguće? Jesam li poludeo?

Čovek me je dugo posmatrao. Dok se ništa nije događalo i ja ništa nisam govorio, naslonio se s olakšanjem u fotelji i zatvorio usta. Odmahnuo je glavom, nasmejao se i rekao naglas: „Ah, kakva glupost!“

A ja ću njemu: „Nije glupost!“

Ovime sam ga dokrajčio. Ali potpuno! Lice mu je bilo belo poput srneće zadnjice.

Malo sam i uživao u tome. Najiskrenije? I više nego malo. Uvek je bolje kada ljudi imaju poštovanja. Inače nismo sigurni od njih, ili će nas presresti i ščepati, ili bacati stvari na nas. A ovom čoveku sam sad uterao malo poštovanja.

Beskrajnog poštovanja.

Nakon dugog vremena, rekao je: „TI GOVORIŠ?“ Ja sam pomislio: *Divno! Veoma pronicljivo!* Pričao je veoma glasno i sporo sa

mnom. Jednom sam sa starom gospođom Berkovic gledao film u kom su muškarci sedeli oko vatre i razgovarali s nekakvim divljim ljudima, koji su imali boju na licu i buket pera na glavi. Isto tako je i tada bilo. Čovek je s ljudima sa perima razgovarao kao da su bili potpuni debili.

Onda je čovek rekao: „JA. RIHARD. GOLD.“

Potom se lupio po grudima.

Bilo mi je neobično, ali i smešno, pa sam i ja sebe lupio po grudima i rekao: „JA. FRENKI.“

Čovek: „TVOJA GLAVA. BOLI? JOJ?“

Ja: „DA. JOJ! JOJ!“

Čovek: „ŽAO. MI. JE.“

A onda je čovek izgledao kao da nije znao šta više da kaže. Oprezno je ispružio svoju šapu i spustio je blizu moje. Rekao je: „NE. PLAŠI. SE.“

To mi se svidelo. A kada je već bio toliko fin, s njim je moglo da se priča o važnim stvarima.

Ja: „HRANA? HRANA? GLADAN SAM!“

Pokazao sam na stomak i usta.

Čovek: „JEDEŠ? TI? DONEĆU HRANU!“

I to su bile, zaključio sam, najrazumnije reči koje je čovek Richard Gold izgovorio.

DEČAK FRENKI

Da se ne biste zbunili, od sada ću čoveka, koji se zove Rihard Gold, nazivati prosto Gold, zbog toga što je kraće i bolje zvuči. Ova priča će trajati još neko vreme, a neću da se neko u mojoj priči zove Rihard. Nema on veze s tim što se tako zove, ali ime mu je, iskreno, sranje.

Upoznat sam već sa imenima koja su teško sranje. Moja majka me je nazvala Broj Pet. Moja braća i sestre zovu se Broj Jedan, Broj Dva, Broj Tri, Broj Četiri, Broj Šest i Broj Osam. Niko se ne zove Broj Sedam, zato što, kako moja majka kaže, broj sedam donosi veliku nesreću. Zato se sedmo mače obično zove Broj Osam, ali nezvanično, svi znamo da je Broj Sedam. A nadimak mu je bio Sedamdeset Osam.

Kasnije, dok sam živeo u prihvatilištu, ljudi su me zvali Mlekce zbog moje bele brade. S tim je otišlo i sve poštovanje. Sve životinje su mi se smejale zbog tog imena: Mlekce!

Čak se i patuljasti pekinezer u drugom kavezu, koji je izgledao kao da je sastavljen od delova drugih životinja, usuđivao da mi se smeje.

U jednom trenutku je jedna porodica s detetom pokušala da mi da novo ime: Herbert. Ponekad čak i Gospodin Bert. Svima je to opet bilo smešno i baš cakano, a ja sam mislio – zašto su toliko okrutni?

Deca su bila najokrutnija. Iz zabave su palila upaljač nad mojim repom, ili bi me bacala tamo-amo kao loptu i vikala: „Leti, Gospodine Berte, leti!“ Jednom sam iz straha kandžama ogrebao dete po licu. A onda još jednom. Proklet bio kad sam to uradio. Na kraju sam ponovo završio u prihvatilištu.

I ponovo postao Mlekce.

Dok sam još mislio da ću se celog života zvati Mlekce, jednog dana je stara gospođa Berkovic stala ispred kaveza. Pogledala me je, pomazila po glavi i rekla: „Mlekce? Zar ti je to ime? Koje sranje!“ Ona je bila fina dama, mada njene reči nisu uvek bile fine.

Kada danas ponekad izgovorim neku reč koja nije toliko fina, odmah se setim nje. Nisam ja kriv. To je pedagoška greška u va-spitanju.

Stara gospođa Berkovic me je povelala sa sobom i nekoliko dana kod kuće razmišljala je dok je slušala dosta muzike od nekog dečaka koji se zvao Frenk Sinatra. Taj dečak Frenki jeste lepo pevao, ali ni izbliza kao velika senica. Ali za ljudske uši, veoma lepo. Svakako,

stara gospođa Berkovic mi je rekla: „*Frenki*. Kako ti se sviđa to ime?“ A ja sam pomislio: Vau! I odmah sam se uzbudio. Na kraju sam jurio kroz selo i svima vikao: „Ja sam *Frenki*! Dobio sam ime po dečaku *Frenkiju* iz Amerike!“

Eto, sada znate kako sam došao do svog superimena. Ali nisam želeo to da ispričam.

Želeo sam da ispričam nešto skroz drugo. Ali lako odlutam. Često kažem sebi: Ne smeš da izgubiš fokus tokom priče, *Frenki*! Ali nije lako. A i ne znam tačno šta je to fokus. Mislim, znam otprilike. Ali ne baš. Samo znam da ne smem da se gubim. Dakle, gde smo stali?

Ležao sam na kauču u napuštenoj kući i slušao kako se čovek, kog ću zvati samo Gold, vrzma po kući. Vrata su lupala. Izgleda da je svuda krio hranu. A ludeo sam na pomisao o hrani. Osim skakavaca i parčeta kobasice iz kante za đubre, nisam imao ništa u stomaku. Ali i ja sam, naravno, bio uplašen. Nisam poznavao Golda. Nisam poznavao napuštenu kuću. Ali bio sam ekstremno radoznao pa sam skočio s kauča i pogledao oko sebe.

Još sam bio nestabilan na šapama i odmah sam se prestravio – tamo je bio još jedan mačor. Rep mi je postao čupav kao stara metla, zasiktao sam, a onda sam shvatio nešto smešno. Taj mačor sam bio ja, samo crn. I onda mi je postalo jasno – stajao sam ispred ogromnog televizora i zurio sam u svoj odraz.

Video sam već neke televizore, ali ovaj je bio toliko veliki da mu nije bilo kraja. Sranje!

Obožavam televizore. A najviše kada su na njemu životinje. Najviše mi se sviđaju oni životinjski filmovi o pingvinima, koji

stoje u snežnoj oluji ispred ledenog jezera i unedogled čekaju ribu. Ne shvatam pingvine uopšte, ali bih rado popričao sa jednim. O njihovom životu.

Kada ljudi igraju u filmovima, to je dosadno, zato što ljudi na televiziji gotovo uvek rade isto što i u životu – ubijaju se. Na sve moguće načine. Zašto, nemam pojma, jer ubijene ljude drugi ljudi ne jedu.

Zamisao da ovde svake večeri ležim na kauču, sa šapama na daljinskom, ulenjila me je. Na dobar način.

Nastavio sam dalje po kući i gledao beskrajne knjige. Svuda su bile police s knjigama. Ako mene pitate – knjige su glupost. Jednom sam zavirio u jednu od njih: bilo je toliko reči, a opet ništa da kažu, samo sam zevao kao lud. Uprkos tome, nikada nisam video tako dobru kuću. Prozori su bili s daskama, kao stvoreni za mačora koji voli da leži, da se isteže, opruža i spava. Ono što sam primetio, dok sam se šetkao i njuškao, bio je miris. Nije mirisalo na trule miševe ili mokraću debelog Hajnca, ako na to mislite. Mirisalo je... nekako tužno. Kao stara lisičja rupa, u kojoj više niko ne živi. Ne znam da li ste ikada razgledali staru lisičju rupu u kojoj više niko ne živi, ali ni tamo raspoloženje nije dobro, i sve miriše na prošlost i rastanak i srećnu lisičju godinu koja nikad više neće doći.

Ovde je bilo veoma slično.

Popeo sam se gore uz stepenice. Tamo je bilo još soba i još knjiga. Ali tamo je bio i veliki krevet i skočio sam pravo na njega, potpuno automatski. Udarao sam šapama kao lud po mekanom krevetu i počeo sam da predem, takođe potpuno automatski.

Zaboravio sam kada sam poslednji put spavao u krevetu. Ali mogu da vam ispričam gde sam živeo. Iza onog tamo sela, skroz